

**De Bevrijding van Hingen van 19 t/m 21 januari 1945
werd een ware hel voor de bewoners en evacués.**

Kroniek van www.Pejjerlandj.nl

Oorlogsplaquette van de Burgerslachtoffer van het Hingen

**Deze kroniek is samengesteld in het kader van de 75 jarige
bevrijding, als ode en postuum eerbetoon aan de autochtone
bevolking van het Hingen die tijdens de Evacuatie van 7 november
1944 tot 22 januari 1945 onderdak verschaftte aan bijna
tweeduizend evacués**

Hingen: 7 november 2019:

www.pejjerlandj.nl

René Rutten

Monument Stichting Op Vleugels der Vrijheid te Lilbosch

Zij vlogen voor onze Vrijheid

Colofon:

Samensteller:

René Rutten medewerker Pejjerlandj

rjm.rutten@kpnplanet.nl

Geraadpleegde naslagwerken:

- Foto's H.I.P. Heemkunde vereniging Echt en Chrit Boonen.
- Kroniek "Hingen tijdens Wereldoorlog II"
- MONTFORT: "Bezet, Verwoest en Bevrijd" W.J. Mertens, H.W. Jeurissen, Sjeng Mestrom.
- Het boek "De slag om de roerdriehoek " Het Duitse Bruggenhoofd tussen Maas en Roer" van P.J.H.Baghus.

Inhoud Kroniek:

- Blz. 3:** Inhoud
- Blz. 4:** Voorwoord
- Blz. 5:** Algemene impressie Oorlog Hingen
- Blz. 7 :** Verhalen van hen die erbij waren
- Blz. 19 :** Oorlog- en Bevrijding ervaringen van vijf jarige jongen
- Blz. 23:** Epiloog
- Blz. 24:** Bijlage 1: Publicatie Echter Echo 22-1-70
- Blz. 26:** Bijlage 2: Passages uit “Slag om de Roer Driehoek”
- Blz. 34:** Bijlage 3: Bevrijding Putbroek 24/25 jan.

Voorwoord

- Aangezien het Hingen een sociaal bewogen gemeenschap was, werden er zoveel mogelijk evacués opgenomen, toen dit gehucht door de Duitsers was aangegeven als evacuatieplaats. Of ze het Hingen en St. Joost als Burgerschild wilden gebruiken tegen de opmars van de geallieerden is nooit duidelijk geworden.
- Het Hingen groeide vanaf 7 november 1944 uit tot een gemeenschap van 2602 personen, waarvan 624 Hingenaren, men woonde in 102 huizen, tel uit je “winst”. Daarbij waren ook nog de Duitse soldaten ingekwartierd. In de dagen van bevrijding op 20 en 21 januari 1945 zaten de mensen bij elkaar gepropt in de schuilplaatsen. Bijna 24 uur per dag werd gebeden voor een goede afloop.
- Deze kroniek is samengesteld in het kader van 75 jaar bevrijding. De bedoeling is om een aantal ingrijpende verhalen digitaal vast te leggen voor het nageslacht. Hierbij is gebruik gemaakt van de overleveringsverhalen van hen die erbij waren en gegevens uit de boeken “Montfort, Bezet, Verwoest en Bevrijd”, “Verwoest en bevrijd” en “De Slag om de Roerdriehoek”.
- Het motto Britse bevrijders was : “Zonder Hingen geen St Joost, zonder St. Joost geen Montfort en zonder Montfort geen opmars naar de Roer. In hun opmars kenden ze dan ook geen pardon voor Burgers en Evacués. Deze dorpen moesten ten koste van alles ingenomen worden. Dat hebben ze geweten want er werd zeer fel gevochten. In deze drie dorpen waren bijna 8000 evacués opgenomen.
- Hingen en St. Joost waren een drama, maar Montfort een nachtmerrie. Het heeft het meest onmenselijke van de oorlog mee gemaakt. Van 19 januari tot 25 januari 1945 lag het dorp aan een stuk onder Brits granaatvuur en bombardementen boven de hoofden van de bewoners en de evacués
- Putbroek was het laatste dorp van de gemeente Echt dat bevrijd werd op 24 januari 1945. (zie Bijlage 3 van Jan Meuwissen)

Herdenking aan de bevrijding van het Hingen 19 t/m 21 januari 1945.

Vooral de St. Joosterweg/Hingenderstraat was een drama.

De vrijheid werd heroverd boven de hoofden van de bewoners en evacués die in de schuilkelders zaten.

Als de Duitsers, die zich in de kelders tussen de burgers verscholen hadden en van daaruit vuur openden en zich niet overgaven, worden de huizen zonder pardon in brand geschoten. Als de Duitsers zich wilden overgeven eisten ze van de burgers dat een burger voorop liep. Dat gebeurde op enkele plaatsen waar een moedig burger dit aandurfde, o.a. door Leike Hansen, de vroegere kapper aan de Rijksweg en opa van Leon. Hij had een stok met daaraan een witte “vlag”, misschien wel een onderbroek want die waren toen nogal groot. Ze waren geëvacueerd bij Frien Giesberts.

*Vlammenwerper in actie op St. Joosterweg,
links de contouren van het transformatorhuisje.*

In het gebied, vanaf de bocht St. Joosterweg tot aan de Hingenderstraat, woonden destijds de volgende families en hun huizen zaten propvol evacués:

Aan de Westzijde:

- a. Transformatorhuisje: De familie Omloo van de Peyerstraat als Evacué
- b. Ome Pit en Tante Mrie van Kempen.
- c. Familie Frie Giesberts
- d. Familie Graad Verkooyen
- e. Familie Toon Meuwissen

Aan de Oostzijde:

- f. Familie Wullem Beunen
- g. Familie Graadje van Pol
- h. Familie Wullem Meuwissen

St. Joosterweg 20 januari 1945: de echte oorlog was op het Hingen

Hierna volgen de impressies van burgers die deze verschrikkingen aan den lijve hebben ondervonden.

In deze verhalen gaan we niet in op strategische of militaire aspecten maar proberen de menselijke kant van het verschrikkelijke oorlogsgebeuren in dit gebied tot uitdrukking te brengen.

Het eerste verhaal is samengesteld op basis van de door Har Omloo, Bergstraat 7a te Hingen, verstrekte gegevens.

- De familie Omloo, bakkerij gevestigd aan de Peyerstraat te Echt, gaf gevolg aan het evacuatiebevel van 6 november 1944 waarin bevolen werd dat de bewoners van Echt dienden te evacueren. Uiterlijk **7 november 1944** 's avonds moesten de huizen verlaten zijn. Aangezien in het evacuatiebevel naderhand de nuancering werd aangebracht dat: het Hingen, de noordzijde van de Houtstraat en de oostzijde van de Rijksweg niet hoefden te evacueren, werd naar het Hingen getogen.
- De familie Omloo bestond uit vader, moeder en 5 kinderen van 12 tot 19 jaar. Aangezien honderden evacués naar het Hingen gingen was het vinden van onderdak erg moeilijk, soms zelfs onmogelijk. Van de nood werd een deugd gemaakt en men nam de intrek in een transformatorhuisje dat voor de woning van Pit van Kempen op de St. Joosterweg gelegen was. Behalve hun familie namen nog 4 andere mensen daar hun intrek, waaronder de hulp van Kapelaan Goossens en drie leden van de familie Barrois. Noot: Kapelaan E. Goossens was op 29 juni 1944 door de SS opgepakt en is onder gruwelijke omstandigheden overleden in het concentratiekamp Bergen Belsen in maart 1945.
- Het gebouwtje had een benedenverdieping waar ook transformators stonden en was met een betonnen dek gescheiden van de zolderverdieping. Dit werd hun onderkomen tijdens de periode van **7 november 1944 tot 21 januari 1945**. Ondanks wat granaatbeschietingen vanaf de westzijde van het kanaal verliepen de eerste maanden, behoudens de ontberingen die iedereen in die periode kende, naar omstandigheden rustig. Het ontbrak uiteraard aan alle comfort.
- Vanaf **17 januari 1945** veranderde de situatie echter in een hel. De Engelsen trokken vanaf de kanaalbrug van het Juliana kanaal Echt binnen. Op het Hingen en speciaal op "De Berg" en de doorgangsweg naar St. Joost nestelde zich een sterke Duitse verdediging met Falschirmjäger en veel jonge fanatieke Duitse soldaten. Vanaf die datum hebben de mensen in voornoemd gebied voornamelijk in hun schuilplaatsen geleefd. De voedselvoorraad raakte op en de oorlogshandelingen namen hand over hand toe. Dag en nacht waren er over en weer beschietingen tussen de Duitsers vanuit dit gebied en de Engelsen vanuit Echt. Men was van alle nieuws verstoken en men kon alleen maar hopen op het einde van de verschrikkingen. De Duitsers verschansten zich overal. Ook in de schuilkelders tussen burgers omdat men zich daar veiliger achtte. Het geweld nam in die dagen onheilspellende vormen

aan. Vader Omloo had vanuit de bovenverdieping, een stok met daarin een witte kussensloop uit een raam gestoken. Er waren gelukkig geen Duitsers in het transformatorhuisje verschanst. Mensen uit de omgeving hadden dit ook aan de Engelsen kenbaar kunnen maken.

- **Op 18 en 19 januari 1945** werd de toestand alleen maar dreigender en verwarrender. De ene keer hoorde je Engels praten en een uur later Duits. De nood en de angst werd alleen maar groter en groter. Men verbleef hoofdzakelijk op de benedenverdieping omdat het betonnen dek een redelijke beschutting bood.
- Uiteindelijk hebben de Engelsen op zaterdag **20 januari 1945** voor een noodmaatregel gekozen en vlammenwerpers ingezet om de Duitsers uit dit gebied te verdrijven. De schuilplaatsen werden één voor één gezuiverd van Duitsers die zich pas op het laatste moment overgaven of vluchtten.
- De oudste dochter van de familie deed op een “stil” moment de deur open voor een meisje Ronda dat naar hun ouderlijk huis in Echt wilde gaan. Ze werd toen vanuit het tegenoverliggende huis van Wullem Beunen met een kogel door de bovenarm geschoten.
- In het transformatorhuisje werd een poosje daarna, nadat verschillende tanks waren langs gedenderd, plotseling de deur opengerukt en kwam een Engelse officier binnen met getrokken pistool. Hij vroeg of er nog Duitsers aanwezig waren, toen dit niet het geval bleek sommeerde hij de evacués om te vertrekken. Zij liepen vervolgens met gezwinde spoed en met gevaar voor hun leven door een weiland richting Hingen en hebben in eerste instantie in de schuilkelder bij Sef Theunissen, op de hoek van de St. Joosterweg gezeten maar deze schudde op zijn grondvesten onder het oorlogsgeweld. Op een rustig moment zijn ze vervolgens naar een kelder bij Graadje Vergoossen gevlucht.
- Hier was een lazaret ingericht in de kelder en daar lagen diverse gewonden op vervoer naar het ziekenhuis te wachten. Dit was niet zo’n prettig gezicht maar woog niet op tegen de angstige uren en de verschrikkingen die men de dagen van tevoren meegemaakt had. Dat er niet meer burgerslachtoffers zijn gevallen moge een wonder heten.
- Har heeft een van deze dagen vanuit hun onderkomen ook gezien dat een Engelse tank door een Duitser, met een panstserfaust, in brand werd geschoten en de bemanning in de vlammen omkwam. Deze tank stond op het pad achter het huis van Pit van Kempen.

Wij zijn Har Omloo, destijds 14 jaar, zeer erkentelijk voor deze gegevens.

Het tweede verhaal is samengesteld uit de herinneringen van Thei Clout hij was met zijn familie geëvacueerd bij Frie Giesberts:

- De dagen van 17 januari tot 21 januari 1945, de dag van de bevrijding op hun evacuatieadres, zijn hem ook bijgebleven als een onvoorstelbare verschrikking en ervaren als een ware hel. Hij was ooggetuige van een aantal gruwelijke gebeurtenissen waarvan wij enkelen citeren:

Links het huis van Giesberts en rechts van van Pol, loopgraven zijn nog goed zichtbaar

- Nadat een Engelse militair was doodgeschoten, door Duitsers die aan de overkant bij van Pol zaten, zag hij het antwoord van de Engelsen. Hij stond naast de Engelse soldaat die wraak nam voor zijn vriend en drie Duitse soldaten doodschoot die bij van Pol uit een silo kwamen.
- Ook zag hij hoe een tank over een dode Duitse soldaat heenreed, die bij van Pol voor de boerderij naast de straat lag.
- Een jonge Engelse soldaat werd van zijn tank afgeschoten en viel dood bij Giesberts voor het huis neer. Thei nam dit waar vanaf een beschutte plek waarbij hij een knar uit een plank verwijderd had en dat was zijn kijkgat. Zijn ouders waren hier natuurlijk niet blij mee maar zijn nieuwsgierigheid c.q. avontuurlijkheid won het van de angst en het gevaar.
- Een Engelse militair stond boven aan de trap van de kelder met een handgranaat in zijn handen en sommeerde de Duitsers die zich in de kelder achter de evacués schuilhielden om zich over te geven. Op aandrang van de evacués gebeurde dit ook, zij liepen achter Leike Hansen, met de handen omhoog, naar buiten.

- Hij werd zelf ook een keer beschoten toen hij de “kiebelemmer” aan de achterkant van het huis ging ledigen, hierbij ontstond ook een kleine brand die met gebruikmaking van diezelfde emmer geblust kon worden.
- De dagen werden, vanwege het grote gevaar, dag en nacht doorgebracht in de kelder. Het oorlogsgeweld boven hun hoofden was onmenselijk en bedreigend en met geen pen te beschrijven.
- De Duitse soldaten waren allemaal erg jong en geloofden en hoopten nog op het “Neue Waffen”

Jonge Duitse krijgsgevangene (Fallschirmjager) voor het huis van Bert Theunissen,

- Aangezien het overige deel van het Hingen een dag eerder bevrijd was, was de verbazing ook groot dat toen zij uit de schuilkelder kwamen, mevrouw Tellers, als klant, aan de winkel stond om vlees te komen halen. Maar zo werkte dat toch nog niet.
- Na de “zuiveringsactie” heeft hij ook nog gezien dat tante Drika van Pol resoluut een Engelse jeep aanhield en de inzittenden duidelijk maakte dat er nog Duitsers verborgen zaten achter de boerderij. Hierop gingen de Engelsen met haar mee en arresteerde de Duitsers.
- Hij heeft ook gezien hoe de mensen, die moesten vluchten uit het huis van Graad Verkooyen dat in brand geschoten was, zich via de loopgraven in veiligheid brachten bij Frie Giesberts.
- Erg aangrijpend was ook het feit dat de gedode militairen nog zo jong waren, zowel aan de Engelse als aan de Duitse zijde. Aan de Duitse kant is het verhaal van de Fallschirmjäger en de Hitler Jugend wel bekend, maar de Engelse infanteristen waren ook nog erg jong.

Tot zover dit resumé van het onderhoud met Thei Clout, wij hebben zijn bijdrage die een erg realistisch beeld geeft van de situatie destijds, erg op prijs gesteld. Ook hier blijkt weer dat de gruwelijkheden van een oorlog nooit vergeten kunnen worden.

Het derde verhaal is van Lenie Rooyackers-Vaassen:

- De familie Vaassen (Sef Vaassen van de Houtstraat te Pey) zat geëvacueerd bij Ome Graad Verkooyen aan de St. Joosterweg. Lenie heeft ons, desgevraagd, ook de namen van de andere families die hier geëvacueerd waren doorgegeven en heeft ons in een telefonisch onderhoud verteld hoe de mensen ontsnapt zijn aan de vuurzee toen het huis van Graad Verkooyen in brand geschoten werd.
- **Haar verhaal luidde als volgt:** Doordat de Engelsen de vlammenwerpers inzetten voor het verdrijven van de Duitsers raakte het huis van Ome Graad Verkooyen in brand terwijl de familie en de evacués in de schuilkelder zaten, totaal ongeveer 25 personen. Ondanks dat de mensen murw gebeukt waren door het oorlogsgeweld van de afgelopen dagen bleef men toch vechten voor zijn leven.
- Vader Vaassen bevestigde een luier van een kind van Pit Slangen (Ger geboren op 17 oktober 1944) aan een bezemsteel en liep met een van zijn dochters achter langs het huis door een wei naar Fien Giesberts, gevolgd door de evacués, in doodsangst natuurlijk.
- De overige leden van de familie Verkooyen zijn onder beschutting van een tank, in gebukte houding lopend terug naar het “centrum” van het Hingen gegaan en hebben onderdak gevonden bij de familie van Pit van de Ven die met een dochter van Ome Graad getrouwd was.

Ook bij haar staan de laatste verschrikkelijke dagen van de oorlog op de St. Joosterweg nu nog in het geheugen gegrift. Zij hoopt zo iets nooit meer te hoeven meemaken en ook niet de mensen die na haar komen en dat de jeugd hieruit een lering moge trekken

De St. Joosterweg stond in brand op 20/21 januari 1945

De vierde impressie is afkomstig van de dames Corrie en Sophie van Pol eveneens van de St. Joosterweg en ooggetuigen van de verschrikkelijke gebeurtenissen.

In een bewogen onderhoud met de beide dames op vrijdagmiddag 13 augustus 2010 passeren de gruwelijke gebeurtenissen uit de periode van 17 t/m 21 januari 1945 de revue. Opmerking vooraf: De rillingen lopen ons nu nog langs de rug als we eraan terugdenken want de gebeurtenissen hebben diepe littekens nagelaten.

Het is natuurlijk ondoenlijk om de gevoelsmatige herinneringen exact weer te geven en we zullen ons dan ook beperken tot de meest ingrijpende zaken die aan de orde zijn gekomen we proberen deze, in chronologisch volgorde, zo goed mogelijk te omschrijven.

- Het gezin van Graadje en Drika van Pol bestond in jan. 1945 uit 10 kinderen in de leeftijd van één tot twintig jaar. Zeven meisjes en drie jongens. Verder waren er 15 evacués ondergebracht en 10 a 20 jonge Duitse soldaten ingekwartierd (Fallschirmjäger)
- De oudste zoon Pierre zat ondergedoken in Helden-Panningen, waar hij uit een razzia transport ontsnapt was. Naar aanleiding hiervan kreeg de familie van Pol bezoek van een Duitse SS'er vergezeld van een bekende Marechaussee uit Pey. De kinderen moesten één voor één in een aparte kamer komen en werden op een niet zachtzinnige wijze verhoord omdat men er zo wilde achter komen waar Pierre was. Ze dachten waarschijnlijk dat hij in de omgeving verborgen zat. Toen de verhoren wat feller werden en toen Graadje hoorde dat er lijfelijk geweld niet geschuwd werd is hij met een riek de kamer ingestormd en geroepen: "Als nog iemand van jullie aan een van mijn kinderen komt dan steek ik die met deze riek neer". Het verhoor was opeens afgelopen en onder het mompelen van: "Als we hem hier in de buurt vinden zullen er maatregelen volgen" dropen ze af. Corrie heeft jaren later een emotionele confrontatie gehad met de "Peyenaar".
- Bij van Pol op de boerderij waren voor deze periode al geruime tijd Duitsers ingekwartierd. Vader van Pol heeft, toen het front steeds onrustiger werd, de ingekwartierde weermachtsoldaten met hun hele hebben en houden met paard en kar moeten verhuizen naar St. Odiliënberg. Wat overbleven waren voornamelijk jonge Fallschirmjäger van Hübner. Deze legden op de St Joosterweg een sterke verdedigingslinie aan en vochten fanatiek.

- Boven op zolder was al geruime tijd een observatiepost ingericht door de Duitsers, deze werd bemand door Harold en Franz, erg sympathieke soldaten die in het gewone gezinsleven van de familie werden opgenomen. Ook na de oorlog is er geruime tijd contact blijven bestaan.
- Ook in deze periode hield vader Graadje van Pol het heft in handen. Wonder boven wonder kreeg hij ook het respect van de ingekwartierde jeugdige soldaten. Zij sliepen op zolder en Vader verbood b.v. munitie en rookwaren mee te nemen onder het mom van hun eigen veiligheid maar ook van de burgers (27 in totaal). Hieraan werd gehoor gegeven. Vader zorgde voor de huisvesting, veiligheid en alles wat rondom de boerderij nog gedaan kon worden. Hij was op dat terrein een autoriteit die respect afdwong.
- Moeder Drika zwaaide de scepter in de keuken en over de voedselvoorziening en duldde daarin ook geen inmenging. Dat was haar wel toevertrouwd. Met een gezin van 10 kinderen ben je wel gewend zaken te regelen. Samen met vader is ze daar steeds goed in geslaagd. Ze heeft er voor kunnen zorgen dat alle monden gevoed werden, al waren die van de Duitsers soms wel erg “groot”.
- Dit alles nam echter niet weg de confrontatie, ook voor de aller jongste kinderen, met de oorlogsverschrikkingen die vanaf **17 januari** in alle hevigheid begonnen toe te nemen. Granaatvuur over en weer toen de Engelse troepen aan de opmars in Echt begonnen.
- **Op 18/19 januari** kwam het front tot stilstand op het Hingen nabij de bocht van de St. Joosterweg.
- De eerste verkennende tank vuurde direct bij het ingaan van de bocht op de St. Joosterweg een salvo af richting Beunen en van Pol. Dit kostte enkele Duitse soldaten meteen het leven. De lichamen bleven buiten in de vrieskou liggen, omdat niemand ze kon bergen door het aanhoudende oorlogsgeweld.. Door het tegenvuur werden ook twee Engelse tanks uitgeschakeld, één stond in brand op het paadje achter Pit van Kempen en één achter de woning van Cremers. Op “de Berg”

Tank op de St. Joosterweg

- Langzaam werden de Duitsers toch teruggedrongen en er ontstonden gevechten van huis tot huis en man tegen man. Op een gegeven moment zaten Engelsen bij Giesberts en de Duitsers bij van Pol. Bij beschietingen over en weer werd bij Giesberts een Engelse soldaat gedood en bij van Pol enkele Duitsers. Waar het vuur vandaag kwam was niet meer te bepalen door het donderende geweld waarmee dit alles gepaard ging. Als er een hel bestond dacht men die hier toch te beleven.

De Engelsen besloten op **20 januari 1945** om vlammenwerpers in te zetten, waardoor ook de burgers in zeer gevaarlijke toestanden dreigden terecht te komen. Graadje van Pol heeft de jonge Duitse soldaten ervan kunnen overtuigen dat er geen redding meer voor hun was en dat ze zich beter konden overgeven. Er waren ook al Engelse soldaten tot bij de schuilkelders waarin de Duitsers zaten doorgedrongen en stonden daar met mitrailleurs en handgranaten in de aanslag.

De Duitsers die zich bij van Pol overgaven, door het veld op weg naar verzamelpunt, Rijksweg Hingen Toen de dames deze foto zagen reageerden ze: "Oh dat zijn de Duitsers die mij ons lagen"

- De Fallschirmjäger gingen dan ook met de handen omhoog naar buiten ten teken van overgave. Ze werden op een open vlakte in het land verzameld en ontwapend. Als je dan zag dat ze van de Engelsen sigaretten aangeboden kregen en er weer een glimlach aan beide kanten vanaf kon was dat evengoed een teder moment.

- De omgeving van de boerderij van Pol bood echter een troosteloze aanblik. Verschillende granaatinslagen hadden ravages in de schuren en stallen veroorzaakt. Er lagen vijf lijken van Duitsers die slachtoffer waren geworden. Een lichaam waarvan het hoofd letterlijk van de romp was geschoten mocht door Vader met behulp van Thei begraven worden, nadat een gat gebikkeld was. De overige lijken zijn pas enkele dagen later door een speciale dienst in een noodgraf begraven en naderhand herbegraven. Dat gebeurde ook met de doden die in een loopgraaf bij Wullem Beunen waren gesneuveld, doordat zij door een tank overreden waren, een luguber aanzicht was daar dat van een hand van een gesneuvelde die nog boven de loopgraaf uitstak de ringvinger was afgesneden.
- Er lagen dode Duitse soldaten bij die nog een handgranaat en een pantzerfaust in de handen geklemd hadden. Dit bood een lugubere aanblik. Ondanks het gevaar van het ontploffen van de munitie waren er ook "lijkenpikkers" actief. Toen vader dit zag werd hij des duivels.
- Het oorlogsgeweld bleef doordenderen richting St. Joost, voorafgegaan door de vlammenwerpers die ook op de Hingenderstraat hun vernietigend werk deden. Nadat de kruitdampen enigszins opgetrokken waren ontdekten men dat nog enkele Duitsers in een schuilplaats achter de boerderij zaten. Moeder Drika van Pol ging toen naar de straat en hield een Engelse jeep aan. De Duitsers werden opgepakt en naar de plek gebracht waar ze thuishoorden.
- De evacués begonnen zich op te maken voor de thuisreis en op de boerderij ging men zich voorbereiden op de wederopbouw. Dat er onder de burgers geen dodelijke slachtoffers zijn gevallen is haast onbegrijpelijk. Een reden zal zijn dat ze drie dagen bijna volledig in de schuilgelegenheden hebben doorgebracht en wie weet misschien de honderden weesgroetjes die ten hemel zijn gegaan.

Heb getracht de informatie van de dames van Pol zo objectief mogelijk weer te geven, ben me er echter ter degen van bewust dat het nooit zal lukken het afgrijselijke van de situatie in die januari dagen onder woorden te brengen.

Geruststellend was hun opmerking: "Dan zijn we het weer eens kwijt."

Noot: zij waren in jan 1945 respectievelijk 10 en 12 jaar oud. Tijdens het onderhoud was een zakdoekje geen overbodige luxe.

Oorlog en evacuatie hoorden bij elkaar, wat een ellende

Dat de gruwelijke gevechten niet eindigden bij de St. Joosterweg moge blijken uit het volgende verhaal dat door Wil Theunissen is vrijgegeven.

Zijn ouderlijk huis was het eerste huis van de Hingenderstraat, op grens van het Hingen en St. Joost. Hier begint zijn verhaal :

- Toen de Duitsers in het nauw kwamen en moesten terugtrekken, verder St. Joost in, staken ze de schuur van hun huis in brand, waardoor ze onder de dekking van de rook niet goed zichtbaar waren voor de Engelsen. Een enkel Duitser bleef achter in een schuttersputje, zo ook bij Theunissen. Vader en Jan (broer van Wil) probeerden de brand te blussen, vader haalde emmers water bij een pomp en Jan probeerde op een ladder het vuur aan de balken, onder de pannen, op de schuur te doven. Toen Jan met de laatste emmer het vuur doofde klonk opeens een schot uit een schuttersputje aan de voorkant van de weg achter een heg. Jan werd zwaar gewond en met behulp van zijn vader kon hij nog de kelder bereiken. Het was inmiddels al tegen de avond en hulpverlening was niet meer te bereiken, dat duurde tot de volgende morgen, maar Jan was toen helaas al doodgebloed. De Engelsen die tijdens dat voorval al via de achteringang in het huis waren gekomen, maakten hierna korte metten met de schutter, door zijn laffe daad werd hij niet meer gevangen genomen maar geliquideerd.
- De begrafenisplechtigheid van Jan heeft plaatsgevonden in de kelder bij zijn Tante Mrie op de Echterstraat waar Pastoor Cramer zijn noodkerk had. Wil was daarbij misdienaar

Persoonsbewijs van Jan dat in zijn borstzak zat en doorboort werd door de kogel die hem noodlottig werd

- De rest van de Hingenderstraat is ook niet aan de dans ontsprongen, er waren man tegen man gevechten in de huizen waar de bevrijders bressen in de muren sloegen om zo van huis tot huis de fanatieke Fallschirmjäger en de Hitlerjugend te kunnen verdrijven. Er gingen verschillende huizen in vlammen op.

Huis van de fam. Theunissen Hingenderstraat 1.

Verhaal van Coen die als 13 jarige nieuwsgierige jongen, en voor de duivel niet bang, die alles van nabij gadesloeg en zijn vader niet alleen liet.

- Vader Theunissen redde de mensen die in de schuilbunker zaten(35 stuks) met 7 Duitsers. Vader ging de schuilkelder uit de Britse vlammenwerpers tegemoet, die rücksichlos te werk gingen Hij dwong de eerste tank tot stoppen en legde de situatie van de burgers uit. De Tommy stelde als eis dat de Duitsers zich moesten overgeven en dat anders de hele zaak in brand geschoten zou worden. Vader Theunissen had zoveel overredingskracht op de Duitsers dat zij een voor een de kelder verlieten en hun wapens op de grond lieten vallen en zich overgaven

Van de Hingenderstraat zijn nog twee mannen om het leven gekomen door oorlogsgeweld namelijk:

- **Adriaan Jans**, 21 jaar die met de Duitsers in het bos moest gaan houthakken is daarbij toen dodelijk getroffen door een granaat. Hij is overleden 30 november 1944.
- **Christiaan (Bert) Schoenmakers** 54 jaar en landbouwer, is ook omgekomen doordat hij door een granaat getroffen werd nabij zijn woning , waar hij een land aan het bewerken was, eveneens op 30 november 1944, hij liet een vrouw met acht kinderen na.

Henricus Rullenraad van St. Joost gemeente Echt, landbouwer en 45 jaar, is overleden in Wuppertal, hoe hij om het leven is gekomen is altijd onduidelijk gebleven. Hij is op 11 oktober 1944 opgepakt bij een Razzia en afgevoerd naar Wuppertal.

Tanks in aktie op de St. Joosterweg

Corpus werd van het Kruisbeeld gebeden

Boven de hoofden van burgers

Oorlog- en bevrijdingsimpressie van een toen bijna vijfjarige jongen van het Hingen

Britten met tanks en infanterie op Hingen nabij de Speeltuin

- De laatste dagen voor de bevrijding ging ik 's nachts met mijn moeder slapen bij ome Thei Beunen in de Planten, was een boer die bij ons in de buurt woonde en een grote kelder had. Mam was bang in onze eigen schuilkelder die propvol zat. We werden dan begeleid door een Duitse soldaat die bij ons ingekwartierd was. Als er granaatvuur was kon hij precies aangeven of dat van de Duitsers of de Britten was aan de hand van de formatie waar de granaten vielen, er waren ook goede Duitsers
- Wij kregen een paar dagen voor de bevrijding twee voltreffers op het dak . Dit was een hels kabaal, drie mensen werden vrij ernstig gewond , mijn oudste broer, een tante en een gast uit Susteren. Er brak grote paniek uit, het was overdag tijdens het middagmaal. Mijn gewonde tante greep mij vast en rende met mij naar de schuilkelder. Het huis had ook grote materiële schade opgelopen. Bij het koken moest iemand, bij regen of sneeuw, het fornuis met een paraplu afschermen.
- De dag voor de bevrijding werden de bewoners van de laatste drie huizen van de Planten gespaard van een tankbeschieting door het kordate optreden van Bair Zeelen, een broer van mijn moeder. Het verhaal is dat er twee tanks de Planten inreden vanaf de Hoogveldsweg om via deze straat Leenderhof aan te vallen. Aangezien in de laatste huizen nog Duitsers verscholen zaten en een Duitse geschutopstelling in de kalverweide stond wilden ze tot beschieting overgaan. Bair is toe met de bekende witte vlag de tanks tegemoet gelopen en heeft de situatie uitgelegd. De Duitsers sloegen inmiddels op de vlucht, waarna de Britten de opmars voortzetten. Bair

kwam triomfantelijk de schuilkelder in met shag en chocolade, een ongekende weelde.

- Een tank posteerde zich naderhand pal naast ons huis opende het vuur op Leenderhof. De schuilkelder daverde in zijn voegen, achteraf bleek dat hij acht keer geschoten had. Zoveel koperen hulzen bleven naderhand achter.
- Kort na de bevrijding van In de Planten haalden mijn vader en ik het kanarievogeltje met kooitje bij Beunen op. Zat bij Pap op de schouders en hij droeg in een hand het kanariekooitje. Wij liepen langs een kleine sloot en opeens liet Pap zich vallen. Ik schrok me “kapot” en dacht wat is dit: “Oh niks zei Pap ik struikelde”. Ik had wel een fluitend geluid gehoord. Naderhand vertelde hij dat we geluk hadden gehad want het was een kogel geweest van een Duitse sluipschutter, die bij Gèkke Lieën Op de Bergstraat nog verscholen zat en schoot op alles wat bewoog. Hij heeft op de Dijk die dag nog iemand doodgeschoten achter een kruiwagen die al spullen naar huis aan het brengen was naar Echt, dat al bevrijd was. Diezelfde dag is hij wel nog geliquideerd door Britse soldaten.
- Mijn oudste broer Graad heb ik tot mijn vijfde levensjaar nauwelijks gekend hij was voor de Arbeitzeinsatz van mei 1943 tot 5 januari 1945 tewerkgesteld in een wagonfabriek de Uerdingen. Nadat hij een paar weken thuis was werd hij zwaargewond bij een granaatbeschieting en is hij opgenomen in het ziekenhuis. (Voor zijn verhaal zie Kroniek Hingen in Wereldoorlog II)
- Als een rode draad lopen door mijn herinneringen van de oorlogsperiode het feit dat een zusjes van mij was besmet met een agressie vorm van t.b.c. en sinds 1942/1943 in het sanatorium Hornerheide lag. Dit had een grote impact op ons gezin. Gezien de slechte verbindingen kon zij maar sporadisch bezoek ontvangen. Bij een van de bezoeken van Pap (met de fiets via de Maasbrug te Roermond) werd hij aangehouden door een Gestapo duivel en die vorderde zijn fiets die hij met veel moeite en vaste banden in elkaar gemonteerd had. Naderhand vertelde hij wel vaker als ik niet aan jullie had gedacht dan had ik die Gestapo man met fiets en al over de maasbrug gegooid.. Hij was een ondergronds mijnwerker en voor de duivel niet bang. Hij was ook in de evacuatie periode een autoriteit waar iedereen gezag voor had, zowel evacués als ingekwartierde soldaten. Hij dwong gezag af.

- Antje is op 11 oktober 1945 op 21 jarige leeftijd gestorven. Op haar bidprentje werd vermeld dat zij haar leven aan God had aangeboden als de rest van het gezin gespaard zou blijven. Wij waren thuis met zes kinderen, 3 jongens en drie meisjes. Zelf mocht ik nooit mee op bezoek gezien mijn leeftijd en besmettingsgevaar.
- Toen Antje overleed was Mam en Pap in Hornerheide, ze had tijdens haar laatste levensfase aangegeven dat ze mijn zus Truus en mij graag nog eens een keer wilde zien. Maar omdat we onderweg oponthoud hadden gehad kwamen we te laat. Toen we in Hornerheide aan kwamen zagen we aan Mam en Pap en het verplegend personeel dat we te laat waren. We hebben toen door het raam van een groen huisje naar Antje mogen kijken die mooi vredig in haar bed lag.

De euforie bij de bevrijding op zondag 21 januari 1945.

- **Dit is met geen pen te beschrijven Dan weet men pas wat vrijheid betekent. Toen bij ons In de Planten 52 te Hingen de schuilkelderdeur werd opgedaan en het bleek een bevrijder te zijn die geen granaten naar binnen wierp, omdat een voorpost van hun troepen bij ons in de kelder zat die telefonisch contact onderhield met zijn kameraden en Engels met elkaar spraken, ontstond een euforie wat de dierbaarste herinnering uit mijn leven is en niet te omschrijven, zelfs de ernstig gewonden gingen hier in mee.**
- De gewonden werden de dag na de bevrijding naar het lazaret bij Graadje Vergoossen gebracht en van daaruit naar het ziekenhuis in Sittard.
- **De bijna vijfjarige jongen was, René Rutten (toendertijd genaamd Néke van tant Lieës) de jongste in huis en kreeg daardoor speciale bescherming.**

Wie d'r nóg ein jungske woar
van ein joar of zès .

eerste H. Communie 1946

Sanatorium Hornerheide
Antje Rutten

**overleden op 21 jarige leeftijd
in 1945**

Omdat ons huis twee voltreffers had gehad moest er na de oorlog behoorlijk verbouwd worden en toen werden wij “Evacués” bij de familie Beunen waar we twee kamers konden bewonen. Dit ging allemaal met “Toe Beurze”

Kerk van Pey met afgeschoten toren

Opladen van gewonde op de Houtstraat

Epiloog:

- Het toevluchtsoord in en na de oorlog was Boerderij Beunen. Hier was ook de gaarkeuken en waren ook jongens en mannen voor de Arbeisteinsatz ingeschakeld. De hele deel lag vol met ingekwartierde Duitsers. Het was niet allemaal kommer en kwel want in de evacuatie periode werd hier ook muziek gemaakt en gedanst, meisjes uit de buurt en van de evacués waren ook welkom. De moeders hielden oogje in het zeil. Mannen uit de buurt werkten hier ook, er viel Ook wel eens wat van de kar af en ze hoefden niet te duiken.

De huidige bewoners Agnes en Wil

Tant Triene en Ome Thei

De boerderij van Beunen

Misschien zou het goed zijn om de betrokkenheid van de dorpen Hingen en St. Joost postuum nog eens extra aandacht te geven, bij de herdenking van 75 jaar bevrijding op 21/22 januari 1945.

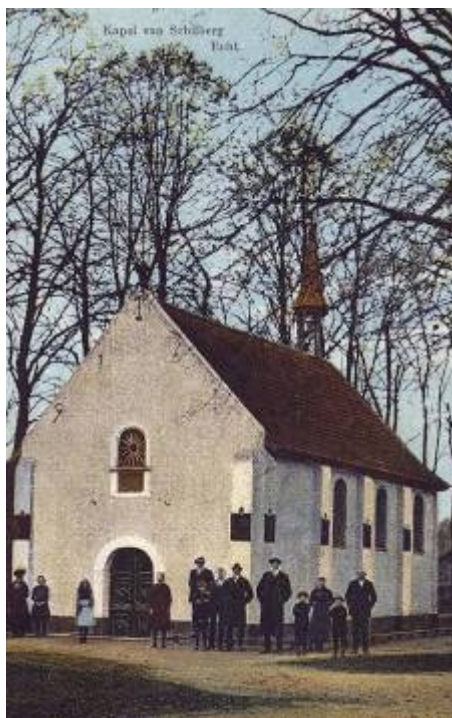
Deze kroniek heeft Pejjerlandj samengesteld met het motto:
Het zal goed zijn het verleden te kennen alvorens te uitbundig aan de bevrijdingsfeesten te beginnen en de hoop uitspreken dat er ooit een wereld komt waarin iedereen vrijheid heeft

Hingen, november 2019:

www.pejjerlandj.nl

Auteur: René Rutten

Kapel Onze Lieve Vrouw van Schilberg

Deze kapel was toevluchtsoord voor mensen van heinde en ver.

Bijlage 1: Publicatie Echter Echo van 22 januari 1970

Bevrijding gemeente Echt in de periode van 17 tot 25 januari 1945:

Echt:

Op 16 januari 1945 werd de strijd voorgoed ingezet. Op die dag viel Baakhoven in Engelse handen en werd Dieteren veroverd. Van hieruit begon de volgende dag,

17 januari 1945 de aanval op Echt, waarvan de zuidelijke zijde van de kom 's avonds in geallieerde handen was (niet nadat tussen Ophoven en Bovenste Eind nog gevochten was. Na nachtelijke verkenningen werd om kwart voor zeven op

18 januari 1945 reeds het centrum van Echt veroverd, waarna de zuivering van Echt aan deze zijde van het spoor op de 18^e voltooid werd. De acties werden ondernomen door het 1^e Reg. Royal Tanks en 't 2^e Reg. Devons (woestijnratten)

Schilberg:

18 januari 1945 's morgens rukten afdelingen van deze troepen op door de Peyerstraat naar 't Station, de Bosstraat en het kruispunt Schilberg/Pey. Hier werd hevig gevochten eer het in Engelse handen was, want de 8ste Britse pantserbrigade die van Sittard over de Rijksweg was opgerukt om een insluitende beweging te maken, moest wegens een bomkrater in de Rijksweg afbuigen en over de Heide (Susteren) in oostelijke richting optrekken waar ze in

't donker tot omstreeks ten Zuiden van Lilbosch gevorderd waren. 's Anderendaags zaten ze op de hoge grond achter het Haeselaar, waar ze zware gevechten leverden tegen de Duitse troepen die Waldfeucht moesten beschermen.

Pey/Hingen:

18^e en 19^e januari 1945.

Ondertussen waren op de 18^e, Engelse tanks doorgedrongen tot in de Wilhelminalaan en tot aan de St. Joosterweg. De Duitsers die zich hadden ingegraven in de loopgraven richting St. Joost namen de tanks onder vuur. Toen eenmaal Schilberg lees Pey, in Britse handen was, begon over het Hoogveld de verovering van het Hingen, wat de hele 18^e en 19^e januari in beslag nam. Vooral in de buurt van de Berg en het Transformatorhuisje werd sterke tegenstand geboden en hevig gevochten. Pas nadat de vlammenwerpers waren ingezet en "weerstandsnesten" bij de huizen Giesberts en van Pol waren opgeruimd kon de opmars verder.

Noot: De St. Joosterweg was pas in de vroege ochtend van zondag de 21ste januari 1945 gezuiverd van Duitsers. Gevaar voor granaten bleef echter nog aanwezig door de beschietingen vanuit Montfort.

Toen de morgen van de 22^e aanbrak, ademden we vrijer ; van hevige vreugde was nog geen sprake. Overal om ons heen **verwoesting en oorlogstuig**, nog doden en gewonden ...

Zo snel als het kon ging het terug naar huis, indien men daartoe de kans kreeg. Velen werden afgevoerd naar een repatriëring centrum in Sittard.

Nog werd in 'n gedeelte van de gemeente gevochten: Putbroek werd als laatste bevrijd,:

Op 24/25 januari 1945 konden we pas zeggen:

De gemeente Echt is geheel bevrijd!!!!

Oorlogskerkhof nabij de Kapel van Schilberg

Bijlage 2:

Complicatie uit het boek van P.J.H. Bachus: “De slag om de Roerdriehoek”, die hoofdzakelijk betrekking heeft op de St. Joosterweg/Hingenderstraat.

Met heel veel respect voor dit prachtige strategisch werkstuk noteren we deze passages die niet helemaal op elkaar aansluiten maar toch een indringend beeld geven van de gevechten (ook man tegen man en met bajonetten op het geweer) op de St. Joosterweg en vervolgens op de Hingenderstraat. Hier komt de strategie van de Britten en de intensiviteit van de oorlogsvoering in dit gebied beter tot uitdrukking

- Op 18 t/m 21 januari 1945 waren zeer slechte weersomstandigheden temperaturen van - 3 tot -10 graden met striemende regen en sneeuw.
- Na de schermutselingen op de Susterse Heide, waarvan de achtergebleven burgers van dichtbij getuige waren, kwam het 4^e bataljon Borderers in actie en zuiverden samen met het 5^e bataljon het gehucht Sleik en omgeving, waarop de tanks van de 8^e pantserbrigade oprukten naar Pey om daar af te slaan in Oostelijk richting. Men hoopte daar een geschikte route voor de tanks te vinden naar Waldfeucht.
- Het 9^e bataljon/7 royal Scotts op weg naar Waldfeucht ontmoette felle tegenstand bij Abdij Lilbosch. Bij de Abdij werd de stevige Duitse verdediging toch doorbroken waarbij 16 Duitsers in gevangenschap raakten. Uiteindelijk werd de Abdij op 19 januari 1945 bevrijd. De terugtrekkende Duitsers veroorzaakten uit frustratie nog veel schade aan het klooster en de boerderij. Er werden door de omwonenden vreselijke knallen gehoord.

- In de morgen van 19 januari moest het C Eskadron van het 11^e Regiment Hussars zich terugtrekken op Echt. Eerder op de morgen was het Eskadron

op weg gegaan om de rijksweg naar Roermond onder controle te brengen, maar bijna anderhalve kilometer buiten Echt kregen de huzaren vuur van antitankgeschut uit St. Joost. Daar hadden de Duitsers zich voortreffelijk opgesteld met veel pantservuisten, antitankgeschut en vooral sluipschutters die elke begaanbare weg bestrek. Met moeite kon het Eskadron zich terugtrekken op Echt.

- Ook op de Abdij Lilbosch kwamen de Britten in moeilijkheden. De Royal Scots waren niet in staat een Duitse tegenaanval het hoofd te bieden en er moest een compagnie van het 5^e Bataljon/Borderers aan te pas komen. Maar uiteindelijk werd op 19 januari 1945 de Duitse weerstand toch doorbroken.
- Omdat het C-Eskadron van het 11^e regiment Hussars de rijksweg naar Roermond niet hadden kunnen bereiken door de felle Duitse tegenstand bij St. Joost, stelde de 7^e pantserdivisie snel een plan op om dit bolwerk uit te schakelen. Dit zou de taak worden van het 1^e Bataljon/Rifle Brigade, ondersteund door tanks van het 8^e Regiment Hussars en vlammenwerpende tanks, de z.g. "Crocodiles" van het 141^e Armoured Regiment. De laatste kwamen niet op tijd en zo gingen kostbare uren verloren.
- Eerst om 3.00 uur in de ochtend van 20 januari kon de aanval beginnen. In de diepe duisternis rukten de infanteriepelotons op, aan weerszijden van de smalle weg die toegang gaf tot het gehucht St. Joost. (Dus op het Hingen) Uitgebreide ondermijningen dwongen de infanterie op de weg te blijven en de tanks te volgen. Het lopen over de nu weer bevroren sneeuwlaag was wel niet gemakkelijk, maar door hun donkere kleding op de witte sneeuwlaag was zelfs op dit nachtelijk tijdstip vrij eenvoudig. Duitsers gaven hun bevindingen door aan de artillerie en nog voordat de Britten hun uitgangspunt hadden verlaten daalde een regen van Duitse granaten op hen neer. Dit vuur kostte onmiddellijk aan twee infanteristen het leven en een derde werd gewond. Dit alles speelde zich af boven de hoofden van de opeengepakte bevende en biddende mensen in de schuilgelegenheden op het Hingen. (Eigen inwoners en evacués totaal 2600 in 100 woningen)
- Een kwartier na de onfortuinlijke start had men echter al 7 Duitsers gevangen genomen. Uit de ondervraging stelde men vast dat op St. Joost in werkelijk geen compagnie, maar zeker een bataljon Duitsers lag met een aantal gemechaniseerde kanonnen. Ofschoon deze kanonnen bij St. Joost

waren gestrand door benzine gebrek vormden zij toch een geduchte ondersteuning voor de Fallschirmjäger van Kampfgruppe Hübner en de infanterie van Kolonel Landau's 176^e Divisie.

- Compagnie I van het 1e bataljon/Riffle/Brigade, vocht verbitterd van huis tot huis en slaagde er uitsluitend in vooruitgang te boeken met de hulp van vlammenwerpende tanks en de rookgranaten van eigen mortieren, totdat de Duitsers zo'n nauwkeurig vuur op het koppeloton legden, dat daarvan in één klap twee secties werden uitgeschakeld: allen werden gedood of gewond. (Dit alles speelde zich af op de St. Joosterweg te Hingen, zie totaal kroniek Hingen)

Afschuwelijke situatie op de St. Joosterweg

- Aan de linkerzijde werd een oprukkend peloton tot staan gebracht omdat de begeleidende "Crocodile" op een Duitse landmijn liep en twee lichte tanks door artillerietreffers werden beschadigd. Nu werd het reserve peloton van Compagnie I ingezet maar ook dit kwam niet verder.
- Op de plaatsen Hingen en St. Joost bleven de burgers en evacués in de kelders en andere schuilplaatsen. Het ergste was nog dat de fallschirmjäger bij de burgers in de schuilplaatsen kropen en van daaruit de Britten bestookten. De Britten wilden zich hierdoor niet laten tegenhouden. Integendeel toen zij sterk vermoedden dat de Duitsers de burgers best eens als schild konden gebruiken op vitale punten trokken zij alle registers van oorlogvoering open om het Duitse front te doorbreken, zelfs als het leven van de burgers daarbij niet gespaard kon blijven. Vandaar dat zij, na kennis te hebben gemaakt met het heilige vuur waarmee de Duitsers het nietige St. Joost verdedigden, niet aarzelden hun gebruikelijke overmacht aan artillerie in te zetten
- Al de avond van tevoren op vrijdag 19 januari 1945 ging de Britse Artillerie over tot het beschieting van de toegangswegen en kruispunten bij Montfort.

Het was duidelijk zonder St. Joost geen Montfort en zonder Montfort geen opmars naar de Roer.

- In de namiddag van 20 januari was Hingen tussen Pey en St. Joost, toch vrij stevig in de handen van de Britten. Hiervan maakte het 9^e bataljon/Durhams gebruik om, alvorens de aanval van St. Joost van het 1^e Bataljon/Riffle Brigade over te nemen, om de talrijke bruggen over beken tussen beide gehuchten onder controle te brengen. Vooral de brug bij Steil was belangrijk. (Steil werd een buurtschap genoemd waar de Families Hoorens woonden tegenover het kerkhof)
- Compagnie van majoor Anderson ging vanuit Hingen op weg om de bruggen in handen te krijgen en tevens in de hoop de druk op de Compagnie I van de Riffle Brigade bij St. Joost te verlichten. Zij staken een van de bruggen van de Krombeek (wordt tegenwoordig de Gracht genoemd) over en daarna heeft men nooit meer iets van hem en een groot gedeelte van de Compagnie gehoord. Achteraf bleek dat de Cie door een zwaar Duits spervuur uit elkaar geslagen werd en het grootste gedeelte gedood.
- Mogg droeg nu compagnie B op zich direct naar Hingen te begeven en nog tijdens de inmiddels ingevallen duisternis aan te vallen langs dezelfde weg die ook Cie. C had genomen en eventueel afgesneden groepjes terug te brengen. Een verkenningspatrouille probeerde met behulp van het maanlicht sporen van verdwenen mannen te vinden. Daarna zou de rest van de Cie. pas aanvallen De Duitsers kregen hun echter in de gaten en dreven de patrouille terug met goed gericht geweervuur en zelfs Artillerie. De verkenners werden gedwongen achter een tank dekking te zoeken, maar de toren van de tank werd een Duitse granaat getroffen en het voertuig ging in vlammen op. Bij hun terugkeer hadden ze dan ook niets te melden.
- Het werd een adembenemende nacht van 20 op 21 januari in en bij Hingen/St. Joost. Gedurende de gevechten op 20 januari werden 43 Duitsers gevangen genomen en minstens 20 gedood, maar er bleven er nog genoeg over om overeenkomstig het bevel tot de laatste en de laatste man te strijden. De Fallschirmjäger van Luitenant Kolonel Hübner hadden de vermoeide mannen van de Infanteriedivisie een hart onder de riem gestoken; in uiterste bezieling waren ook die bereid de Britten bij St. Joost tegen te houden.

- Het 1^e bataljon/Riffle Brigade wachtte bezorgd op het eerste licht van de nieuwe dag wanneer het Bataljon van de Durhams de aanval vanuit Hingen op St. Joost zou overnemen. Majoor Boden had opdracht gegeven tot zolang de Duitsers niet te laten inslapen en zo gebeurde het ook op de St. Joosterweg en Hingenderstraat wierpen de Britse infantristen handgranaten over tuilmuren en heggen, maar de Duitsers wierpen terug. Men bestookte elkaar met mortieren en de machinegeweren ratelden over en weer de hele nacht door. Het leek er op alsof aan de nacht geen einde kwam. Tenslotte diende zich toch de bleke dag aan. Majoor Boden had zijn positie gehouden. Spoedig zouden de Durhams komen en eindigde hopelijk deze nachtmerrie.

- Huiverend van de kou en gebrek aan slaap kwamen soldaten - Britten en Duitsers – en burgers tot het besef dat een nieuwe dag was begonnen. Sommigen baden, anderen hoopten alleen maar dat aan de ellende heel gauw een einde zou komen. Opnieuw begonnen echter van ver granaten te gieren de ontploffingen kraakten in de prille, koude winterochtend, mitrailleurs knetterden en de echo's rolden over de witte velden waar granaten diepe, zwarte kraters in hadden geslagen Het was zondagochtend, 21 januari 1945.....
- Door het verlies van Bocket en Waldfeucht was de Duitse tegenstand bij St. Joost weinig zinvol meer. Geheel overbodig werd de strijd daar onverminderd voortgezet. Zondag 21 januari was dus allesbehalve een rustige zondag . Bij St Joost kreeg het treffen opnieuw een bloedig karakter, het Britse spervuur op Montfort duurde onverminderd voort en de geallieerde luchtmacht wierp nog een lading bommen af op het dorp waar op dat moment bijna 6000 mensen dicht opeengepakt verbleven in alle schuilgelegenheden. Behalve de 1600 inwoners van Montfort zelf

waren er duizenden evacués ondergebracht uit een deel van Echt, Linne, Maasbracht, Stevensweert, Susteren en Koningsbosch.

- Zoals gepland ging het 9e Bataljon/Durhams bij Hingen St Joost tot de aanval over. Omdat het tot de onmogelijkheid behoorde in het Roer bruggehoofd grote aantallen tanks in te zetten, werd het bataljon maar gesteund door één tank. In het drassige gebied – ondanks de periode van strengen vorst – konden de tanks alleen maar gebruik maken van de wegen.
- Vanaf het moment dat de Durhams aanvielen, leden zij al verliezen. Vanuit hun stellingen en als deze niet langer bruikbaar waren, ook vanuit de kelders tussen de burgerbevolking, bestookten de Fallschirmjäger de aanvallers feilloos met hun overmacht aan automatische wapens. De Britse artillerie beukten op de Duitsers, maar die gaven geen krimp en sloegen geen acht op hun eigen verliezen.
- Tussen 7.30 en 8.00 uur nam Luitenant Kolonel Mogg Compagnie B terug omdat bleek dat die het gestelde doel niet kon bereiken. Mogg liet nu compagnie A aanvallen op de kern van St. Joost, en compagnie D met de steun van de tanks van het 8^e regiment Hussars en twee groepen vlammenwerpende Crocodiles daarachter oprukken. In de eerste fase van de aanval werden de Duitse Fallschirmjä terug gedrongen en enkele huizen op hen veroverd, maar rond het middaguur zetten de Duitsers zich plotseling schrap. Compagnie A werd tot staan gebracht en Majoor Macartney sneuvelde. Compagnie D probeerde toen links van de compagnie A, de Duitsers in de flank aan te vallen. Daarbij stond de compagnie er weer alleen voor, want geen tank durfde van de weg af te gaan.
- Nu begon ook nog de Duitse artillerie uit de Siegfriedlinie zich in de strijd te mengen. In Echt, dat grotendeels geëvacueerd was, als op het Hingen, dat vol zat met evacués, vielen gedurende morgen granaten van het zwaarste kaliber. Alle compagnieën van de Durhams leden daardoor zware verliezen.
- **De situatie waarin de burgers verkeerden was alarmerend, nu die de klok rond in hun enge schuilplaatsen en kelders letterlijk zaten opgesloten, inclusief oude mensen en jonge kinderen**

- Luitenant-Kolonel Mogg, de Commandant van het 9^e Bataljon Durmans schraapte, toen de gevechten en beschietingen tot stilstand waren gekomen, een peloton bij elkaar uit zijn laatste reserves, voegde daar vlammenwerpende tanks, de zogenaamde Crocodiles aan toe en besloot andermaal een poging te wagen om St. Joost en de toegang tot Montfort te veroveren. De zon begon al onder te gaan toen Compagnie D met het versterkte peloton de laatste en naar men hoopte beslissende aanval inzette. De Crocodiles waren gedwongen elk huis – of er burgers inzaten of niet – in brand te steken. Uitzondering was voor de huizen waar de Falmschirmjäger zich onder druk van de burgers zich overgaven, waarbij enkele moedige burgers met een witte vlag vooropliepen. De infanterie volgde en rekende af met de Duitsers die zich niet hadden overgegeven en uit de huizen vluchtte of vanuit de kelders bleven schieten.. Er werd hard gevochten, man tegen man en van huis tot huis, voornamelijk op de St. Joosterweg, Hindgenderstraat en Heerdstraat.
- Het duurde gelukkig niet lang en nog net voor het donker lieten de Fallschirmjäger los; met achterlating van hun doden en een aantal Sturmgeschütze trokken de gewonde soldaten door de opgehoopte sneeuw terug. Ook delen van de 176^e Duitse Infanteriedivisie, die bij St. Joost hadden gevochten, werden teruggenomen op p[osities in de bossen tussen St. Joost en Montfort.
- Omdat er maar weinig Duitsers waren gevangen genomen (**Siegen oder Sterben**) , was het noodzakelijk aan de weet te komen waar de verdreven Duitsers, zich na St. Joost ophielden. Het was niet te hopen dat zij hetzelfde spelletje in Montfort gingen spelen. Maar de Britten waren daar helemaal niet gerust op.
- **Enkele bewogen gebeurtenissen zijn toegevoegd:**
Een van de meeste afschuwelijke oorlog gebeurtenissen speelde zich echter in Montfort af. Een dorp met 1600 inwoners en duizenden evacués werd volkomen platgebombardeerd en beschoten in de periode van 21 januari tot 25 januari 1945 door de Britten en er vielen honderden onschuldige burgerslachtoffers. Moge het verhaal waar zijn dat het een vergissingbombardement was en geen bewuste actie na de escalatie op Hingen en St. Joost.

- Overleveringsverhaal: “Op de Heerdstraat stond een kapotgeschoten Duitse tank, alsmede een Britse tank die nog intact was. Een inwoner van de Heerdstraat liep met zijn dochter naar de tank toe. Aangezien er bij de tank een Nederlandse Engelandvaarder tot de bemanning behoorde ontstond er een discussie over de verschrikkelijk gebeurtenissen van de laatste dagen op o.a. St. Joost en Hingen. Toen de opmerking gemaakt werd dat er die middag om 16.00 uur een eskader bommenwerpers Montfort ging bombarderen merkte de vader op: “Maar Montfort zit vol met duizenden evacués dat kunnen jullie toch niet maken”. Het antwoord was: “Die zitten veilig, maar Montfort is een broeinest van Duitsers van waaruit veelgeregeld wordt.
- Uittreksel uit de aantekeningen van een Duitse Officier:
“ Sankt Joost dass war eine Hölle”

Tot slot het Citaat van Pastoor Pisters uit het boek over Montfort :

“Montfort is in de Nederlandse bevrijdingsgeschiedenis ingegaan als welhaast het zwaarst getroffen dorp in materieel opzicht, maar ook als dorp wiens bewoners en evacués tot in vele volgende geslachten een zware geestelijke erfenis en belasting met zich te dragen hebben. Het inmiddels berucht geworden “Geheim” van de zogeheten “Vergissing” van bombardementen en geweld zal voor altijd besloten blijven in de harten en het geweten van elkaar bevechtende soldaten en wellicht van de vermeende boodschappers van juiste of onjuiste oorlogshandelingen aan het Montfortse front, of van andere duistere machten .

***Moge er ooit een wereld komen waarin iedereen in
Vrijheid kan leven***

Bijlage 3:

Samenvatting uit de biografie van Jan Meuwissen van de Sleek over de laatste periode voor de bevrijding van Putbroek op 25 januari 1945, en de terugkeer en wederopbouw op de Sleek vanaf 26 januari 1945. Een zeer indringend verhaal.

De laatste weken voor de bevrijding (op 25 januari 1945 te Putbroek)

- De eerste dag van 1945 werd een bijzondere Nieuwjaarsdag. Wij hunkerden naar de bevrijding die toch niet lang meer kon uitblijven en wij leefden tussen hoop en wanhoop, wij waren van alle actualiteiten verstoken en we moesten het hebben van eigen waarneming en troepenverplaatsingen of soms van een frontsoldaat.
- Voor de bunker van “Bertje” stond een zielig Duits soldaatje op wacht, amper 17 jaar, schichtig en rillend van angst en kou. Van Tante Trüke moet ik hem binnenroepen. Hij overwint zijn angst om de post te verlaten en doet zich tegoed aan het eten en drinken en verdwijnt daarna weer schielijk naar zijn wachtpost.
- Als het werk in de stallen klaar is maken we ons op om naar de Hoogmis te gaan. Samen met Catharina ga ik op weg naar kerk van Diergaarde via de lange Annendaalderweg. Het is ijzig koud. In de kerk komt ons een weldadige warmte en rust tegemoet. De kerk is geheel gevuld met biddende mensen. Door het samen bidden en zingen waan je, je in hemelse sferen ver weg van de realiteit, wars van oorlog en ellende. Wat een contrast, maar helaas is er nog geen uitzicht en wij snakken naar de bevrijding die toch niet ver meer kan zijn voor ons gevoel.
- Na de Hoogmis gaan we naar Stokshof, om vader en moeder te gaan “verrassen”, een Zalig Nieuwjaar wensen. We moeten aanschuiven aan de pan met spek. Na wat bijpraten, ook met neefjes en nichtjes maken we ons op voor de terugreis naar Putbroek.
- Op de terugweg worden we geconfronteerd met een aangeschoten Duitse Jager die rakelings over de kruin van een oude kastanjes scheert. Hortend en stotend zakt hij weg achter de einder. Onderweg voelen we ons niet veilig. In het open veld gekomen zien we zwarte rookpluimen opstijgen, het blijkt de Jager te zijn die daar is neergestort. Mijn nieuwsgierigheid wint het van mijn angst en na het eten sluip ik door de Sluffert naar die plek. Twee moffen posten bij het wrak en geven mij te kennen dat ik maar zo gauw mogelijk moest verdwijnen. Het was inderdaad de neergestorte Duitse Jager.

- In de late namiddag van deze Nieuwjaarsdag is er ongewone bedrijvigheid in de bosrand tegenover ons evacuatie adres. De Duitsers hadden overijld de bunkers verlaten en burgers waren op zoek naar brandstof. Tegen de tijd dat gevoerd moest worden breekt plots een hevig granaatvuur los, het was een oorverdovend lawaai en iedereen zocht in paniek een veilige schuilplaats op. Van hoe lang het heeft geduurd had men geen besef, maar plotseling was het angstaanjagend stil. Het droeve gevolg was dat ons buurmeisje Jana Wehrens dodelijk is getroffen bij een bunker met een mandje kolen in haar handen. Iedereen is verslagen door dit diep tragisch gebeuren. Ze werd door de familie in een laken gewikkeld en in de achtertuin begraven. Jana was van mijn leeftijd.
- Ondanks dat de bunkers op minder dan honderd meter afstand van de huizen en boerderijen lagen hebben deze geen voltreffers gekregen, waarschijnlijk een precisie bombardement op de bunkers waarin de Duitsers gezeten hadden. Wij hebben in ieder geval veel geluk gehad dat er niet nog meer slachtoffers gevallen zijn. Wij hadden er toen nog geen enkel vermoeden van dat geallieerde legers op zeventien januari het offensief, ter bevrijding van de Roerdriehoek, in gang gingen zetten.
- De Duitsers worden met het verstrijken van de eerste weken van januari hoe langer hoe onrustiger en bruter. We worden gewaarschuwd voor de Fallschirmjäger, dit schijnen meedogenloze brute honden te zijn. Op een avond komen twee in sneeuwpakken gehulde moffen rechtstreeks naar de staldeur gelopen en blijken op zoek te zijn naar “männer”. Toen de vrouwen verteld hadden dat die er niet waren moesten ze eten hebben. Hierna verdwenen ze weer, ik zat achter de voerkribbe in de stal en had alles meegeregend. De schrik zat er toen goed in en ben ook maar gaan “duiken” want ik wilde de laatste dagen niet meer gepakt worden.
- Midden in de nacht worden we opgeschrikt door een hevig bombardement, dat moest Montfort zijn. Vuur en lichtkogels steken fel af tegen de grauwe winternacht. Waarom Montfort, zal wel altijd een vraagteken blijven. De volgende dag horen we dat de Tommy’s inderdaad aan het offensief zijn begonnen en dat er felle gevechten zijn bij St. Joost en de Abdij Lilbosch zou door de Engelsen zijn ingenomen. Het karige nieuws krijgen we van de verzetsman Sef die bij ons is ondergedoken.
- Langzaam aan wordt de volgende dagen duidelijk dat de moffen zich terugtrekken, dat gebeurt ’s nachts omdat ze overdag door de RAF, die inmiddels heer en meester in het luchtruim is bestookt worden. Het is een eindeloze horde haveloze moffen die aan ons evacuatie adres

voorbij trekken richting Sluffert. Wij slaan dit schouwspel met verholen vreugde gade. Zeker als je de tekst “Wir kapitulieren nie” op een voertuig zag staan.

Ingrijpende gebeurtenissen op weg naar de bevrijding:

Aangezien in de periode die nu aanbrak zoveel gebeurtenissen plaatsvonden, die het verdere leven van Jan Meuwisen getekend hebben, zullen we de meest ingrijpende zaken benoemen om niet het risico te lopen de lezer niet te vermoeien met finesses die vaak in de privé sfeer lagen. Wil hiermee zeker niet aangeven dat ze niet belangrijk of interessant genoeg zijn, integendeel zelfs. Misschien komen deze op een later tijdstip aan de orde.

- Op Diergaarde vallen plotseling bommen, zomaar. Een dode enkele gewonden en een boerderij verwoest .
- De Duitse evacués uit Bocket, die bij ons zitten, maken zich zorgen over de komst van de Engelsen. Wat gaat er met hun gebeuren en ze vragen of wij een goed woordje voor hun kunnen doen. Maar dat valt achteraf wel mee.
- Op de boerderij aan de Annendaalderweg bij van Heel bivakkeerden zo'n dertig mensen. De jonge mannen en enkele verzetsmensen zaten onder het hooi en de communicatie verliep via de vrouwen, die in de keuken doende waren. Wij hebben geen honger geleden en veel geluk gehad. Jan, in korte broek gekleed om wat jonger te lijken was het boerenknechtje, maar verzette veel werk.
- Ondanks alle gevaren en spanningen ging het boerenleven zijn gewone gang want er moest toch gegeten worden.
- Zwagerzus Catho trok ook bij ons in, zij was in verwachting en het kind zou half januari geboren worden. Tilla was met haar gezin even verderop geëvacueerd bij de fam Op het Veld (Geraad en Trien), daar werd in januari hun tweede kind geboren, de dochter Corry.
- In de nacht van 24 januari 1945 wordt bij ons in de huiskelder aan de Annendaalderweg 97 een flinke zoon geboren en zijn naam wordt Theo Meuwissen. Geen slingers, geen beschuit maar wel een ferme spruit. Zal dit het bevrijdingskind worden vraagt men zich af. De gelukkige vader mag het “Zusterke” terug naar het klooster brengen. In verband met de mijnen was ook dat een zeer gevaarlijke onderneming.
- Als de nieuwe dag schuchter ontwaakt, 25 januari 1945, beginnen we weer zwijgend aan ons werk, maar dat duurt niet lang, Er heerst een geheimzinnige stilte, inderdaad voor de storm. De onderduikers zijn uit

hun schuilplaatsen gekropen. Dan komen er drie logge monsters door het moeras van het Spik traag naderbij, het zijn de bevrijders. Vanuit Posterholt krijgen ze nog granaatvuur.

- De gebeurtenissen volgen elkaar nu snel op, een Officier die met gevaar voor eigen leven, al schietend de bosjes induikt en op een gegeven ogenblik overal bevrijders, op zoek naar achtergebleven Duitsers, maar die hadden eieren voor hun geld gekozen.
- Een aantal soldaten duikt ook de kelder in waar de jonge moeder Catho ligt en ze zijn erg in hun schik. Hun maten dalen ook de keldertrap af op “kraamvisite”. Dit was voor hen ook het symbool van het begin van een nieuwe wereld. In een mum van tijd ligt het kraambed vol met zeep, chocolade en sigaretten.
- De boerderij verandert door de inkwartiering van de geallieerden in een vesting met geschut op iedere hoek, gericht op Posterholt van waaruit nog steeds vuur gegeven wordt. Tussen de bedrijven door delen de soldaten kwistig chocolade, sigaretten en krijtwitte mik uit. Tegen de avond staat op de weg een onafzienbare rij tanks. Het hele huis zit vol soldaten die een ontspannen indruk maken. Sef Slichers attendeert hun nog op de tankmijnen die in de weg zijn gelegd. Te midden van de soldaten zat een hoge officier, wat waarschijnlijk generaal majoor L.O. Lyne is geweest die de slag om de Roerdriehoek leidde
- De volgende ochtend zetten de troepen zich in beweging, waarbij de eerste tank op een tankmijn rijdt dat aan twee soldaten het leven kost. Hierna wordt een groot “monster” ingezet, een mijnenopruimer. Er volgen oorverdovende explosies. In het spoor volgen de “Dessert Rats” elitetroepen, richting Posterholt. Hoe dit is kunnen gebeuren is voor ons altijd een raadsel gebleven, want we hadden toch vaak genoeg gewaarschuwd
- Het is heel onwezenlijk, maar Putbroek en onze familie is bevrijd.
- Rekening houdende met de omstandigheden is de familie van Jan Meuwissen heel goed opgevangen in Maria Hoop en Putbroek en hebben ze van geluk, in de evacuatie periode, niet te klagen gehad.

26 januari 1945 vertrek uit Putbroek en confrontatie met de thuishaven.

- In de loop van de dag worden plannen besproken voor de terugkeer naar de Sleik. Anna en ik beginnen het eerste aan de tocht met een handkar volgeladen met de meest benodigde spullen. We stappen er flink op los en “Oppen Hoaf” horen we dat vader en moeder vandaag ook al naar huis kunnen met een militaire truck. Hierna vervolgen wij vol goede

moed onze weg. Een grote teleurstelling krijgen we “Aan Kroes” hier staat de M.P. het verkeer te regelen en wij mogen met ons karretje niet door en moeten omkeren. Na een poosje komt een klein “convooi” met boerenkarren en wij dringen ons daar tussen in, zodoende kunnen we de M.P. passeren. Dat ging echter niet zonder meer door het enorme militaire verkeer wat over de wegen denderde.

- We bereiken de eerste huizen in Pey en dat geeft een troosteloze aanblik en ons enthousiasme wordt bekoeld, want we vragen ons af hoe we ons huis aan zullen treffen. Op de Slek was het niet minder. Toen we op de Hoogstraat aankwamen zagen we ons huis nog staan maar het is toch danig verminkt uit de strijd gekomen. De akker naast ons huis is afgezet en er staat een bord met het opschrift; “Danger Mines” Het paardenmest ligt op het erf. Anna is binnen ook erg geschrokken, alles kapot en vernield, etensresten in het rond teveel om op te noemen. We proberen het enigszins bewoonbaar te maken voor als onze ouders thuishouden.
- Maar er is zoveel vernield en vervuild dat je gewoon niet weet waar men moet beginnen. Bovendien worden we ernstig belemmerd doordat het oorlogstuig, dat nog onder de sneeuw ligt, niet te zien is. Achter de schuur b.v. staat een kanon en eromheen slingeren tientallen mortiergranaten. In de vaart staan een veertigtal jerrycans met rode benzine.

De wederopbouw

- Tegenover ons huis liggen Engelse militairen wier Bedford radiowagen de gehele dag aanstaat. Ze komen zo af en toe wel eens buurten en wijzen ons op de gevaren van het achtergebleven oorlogstuig. Steevast krijgen we iets toegestopt zoals mik, koffie, zeep, chocolade of rookwaar. De Tommy’s zijn erg goed voor ons. Het is een hele weldaad om te ervaren dat je vrij bent, maar dat beseft men nog niet helemaal.
- De werkzaamheden kunnen echter pas goed een aanvang nemen als de sneeuw begint te smelten en het voorjaar zich aandient en het oorlogstuig goed zichtbaar wordt. Er begint een nieuw tijdperk maar de achterliggende tijd zal men never nooit vergeten. Ook de zware Shermans die op de “Drie Vrechten” staan verdwijnen met oorverdovend gebrul richting Rijksweg.
- Voor en na wordt het gezin Meuwissen ook weer herenigd. Aangezien op de Slek veel oorlogstuig is achtergebleven mogen de boeren hun akkers niet op totdat dit opgeruimd is. Na de invallende dooi komt de mijnenopruiingsdienst gauw genoeg in actie. Tot die tijd hield men zich bezig met het herstel van het woonhuis en de stallen. Er moet veel puin

geruimd worden evenals de troep die door bezetter en bevrijder zijn achtergelaten.

- De vele loopgraven met schuttersputjes die kilometerslang zigzaggend door de velden lopen zijn een flinke belemmering voor de dringende voorjaarswerkzaamheden. Grote broer Harry gaat daarin voorop. De mitrailleursnesten worden met de schop geslicht en daarna de rest met paard en ploeg. Dit is een hele karwei en vergt heel wat tijd, maar onze één pk past zich snel aan en is na drie maanden rust niet kapot te krijgen.
- Druppelsgewijs keren de Slekker evacués van heinde en ver terug, degene die naar Friesland zijn gemoeten komen het laatst. Gezamenlijk proberen de boeren hun bedrijven en gemeenschappelijk diensten weer op gang te krijgen want er zal toch eten moeten komen. In maart heeft er nog een indringend gebeuren plaats in ons dorp, de Engelsen maken plaats voor de Amerikanen die vanaf de Rijksweg met een immense stroom voertuigen naar de Slek toe komen. Zij blijven één nacht en de volgende dag trekt de “stoet” weer verder met oorlogsbestemming de Rijn die overgestoken moet worden. Dit was het laatste militair vertoon dat ons dorp ten deel valt.

Duitse soldaten worden gevangen genomen

Tot zover deze “wapenfeiten”.

Voordat het leven weer enigszins normaal werd is er nog veel water door de Maas gestroomd.

In de agrarische sector heeft hij zijn sporen verdient en geniet, na een zeer arbeidsintensief leven, samen met zijn vrouw op Koningsbosch van de herfst van zijn leven, deze is helaas voorbij want Jan is in de winter overleden evenals Har Omloo, Thei Clout en Sophie van Pol die ook hun verhalen hebben prijsgegeven aan Pejjerlandj.

Wij zijn Jan heel erkentelijk dat hij deze gegevens aan ons ter beschikking heeft gesteld met de mooie spreuk:

“In het verleden ligt het heden en in het heden ligt de toekomst”

Dit kapelletje staat bij Leenderhof

Pejjerlandj sluit de kroniek af met als motto de spreuk uit de gedenkbundel 50 jaar Abdij Lilbosch:

***“Cognascat generation Altera”
“Dat het volgende geslacht alles moge weten***